

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

Filnavn: http://intra/ora_doculive9506.dl9506.download/lloe/116498021-1-199500796-28.doc

Glommens og Laagens Brukseierforening
Postboks 2903 Solli
0230 OSLO

Deres ref

Vår ref
OED 97/1571 EV JJDato
07.12.2000**Praktisering av manøvreringsreglementet for Øyeren**

Det vises til Deres brev av 13.11. d.å. vedrørende ovennevnte.

I.

Daværende Nærings- og energidepartementet ga 18. januar 1996 Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) tillatelse til å praktisere visse endringer og justeringer i manøvreringsreglementet for Øyeren for en prøveperiode frem til 1. januar 2001. Dette vedtaket ble påklaget av Nordre Øyeren Fuglestadstasjon. GLB anførte under behandlingen av klagesaken bl. a. det er forskjellige brukerinteresser i Øyeren med motstridende synspunkter på hvordan vannstanden bør være. GLB mente derfor det var viktig å gjøre forsøk som kan gi svar på vannstandens betydning for de ulike brukerinteresser.

Ved brev av 25. juni 1997 bestemte Olje- og energidepartementet at det skulle tillates en viss forsøksvirksomhet innenfor kontrollerte former for å skaffe et best mulig beslutningsgrunnlag før det fastsettes nytt manøvreringsreglement i 2001.

II.

Prøveperioden for manøvreringsreglementet nærmer seg nå sitt utløp, og GLB har derfor tatt opp spørsmålet om en midlertidig forlengelse av prøveperioden inntil nytt manøvreringsreglement blir fastsatt. I ovennevnte brev fremkommer det at det er gjennomført en rekke undersøkelser innenfor ulike områder, og at en styringsgruppe med støtte av en faggruppe skal rapport om prosjektet i løpet av inneværende år. Det opplyses videre at forslaget til endret manøvreringsreglement basert på de gjennomførte undersøkelser vil bli oversendt NVE og departementet i løpet av etter vinteren 2001.

III.

Olje- og energidepartementet viser til den fremdriftsplanen som GLB har skissert, og forventer at et beslutningsgrunnlag oversendes vassdragsmyndigheten i løpet av etter vinteren

2001. Departementet er opptatt av at prøveperioden i størst mulig grad skal holdes, men ser i likhet med GLB behovet for en praktisk løsning for overgangs-perioden fra 1. januar 2001 da prøveperioden formelt utløper, og til tidspunktet for fastsettelse av et nytt manøvreringsreglement.

Olje- og energidepartementet forlenger med dette prøveperioden med det tilknyttede reglement frem til det fastsettes et nytt manøvreringsreglement for Øyeren.

Etter fullmakt

P. H. Høisveen
ekspedisjonssjef

Harald Solli
avdelingsdirektør

Kopi: adressater iht vedlagte liste

Adresseliste:

Miljøverndepartementet
Norges vassdrags- og energidirektorat

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Østfold

Akershus fylkeskommune

Østfold fylkeskommune

Askim kommune
Eidsberg kommune
Enebakk kommune
Fet kommune
Fredrikstad kommune
Lørenskog kommune
Nittedal kommune
Rakkestad kommune
Rælingen kommune
Råde kommune
Sarpsborg kommune
Skedsmo kommune
Skiptvet kommune
Spydeberg kommune
Sørumsdal kommune
Trøgstad kommune

Nordre Øyeren Fuglestasjon
Norges Naturvernforbund
Norsk Ornitologisk Forening

K 28:2080

X

NVE

DET KONGELIGE OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

KONTOR: GRUBBEGATA 8 - TLF. 22 24 90 90 - TELEFAX 22 24 94 88

POSTADRESSE: POSTBOKS 8148 DEP., 0033 OSLO - TELEKS 21486 OEDEP N

REG.NR.

95/796-15

MD./SAKSBEH.

VK/OME

26.JUN1997

ARKIVNR. 911-511.2/002.2

HENLEGGES 10/7-97

Kopi til: UN, S, I
og URI

Adressater iht. vedlagte liste

Deres ref

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

Dato

26 JUN 1997

OED 97/1571 EV ØJ

ENDRET PRAKTISERING AV MANØVRERINGSREGLEMENTET FOR ØYEREN**I**

Nærings- og energidepartementet (NOE) ga 18. januar 1996 Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) tillatelse til å praktisere visse endringer og justeringer i manøvreringsreglementet for Øyeren for en prøveperiode frem til 1. januar 2001.

Nordre Øyeren Fuglestasjon (NØF) påklaget ved brev av 07.02.96 NOEs vedtak om å gi GLB tillatelse til å endre praktiseringen av manøvreringsreglementet for Øyeren. Klagen var hovedsakelig begrunnet med at fordelene ved endret tapping stort sett bygget på usikre vurderinger, at beskrivelsen av ulempene ved endret manøvrering var kortfattet og ikke berørte Nordre Øyeren overhodet, og at naturverdiene spilte en beskjedent rolle i grunnlaget for avgjørelsen om endringer av vannstandsforholdene. Det ble også anført at endringen ikke bare berørte praktiseringen av manøvreringsreglementet innenfor gjeldende reglement, men var en faktisk endring av selve reglementet fastsatt ved kgl. res. 29. juni 1934 og endret ved kgl. res. 15. mai 1981.

NOE sendte ved brev av 13.02.96 klagen over til Miljøverndepartementet (MD), som i brev av 03.05.96 tilrådte at klagen ikke tas til følge. MD viste samtidig til innhentede vurderinger fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) og fylkesmannen. MD påpekte at § 7 i manøvreringsreglementet gir hjemmel for at prøve-reglementet kan endres dersom den nå fastsatte endringen i praktiseringen av reglementet viser seg å ha negative effekter for f. eks. fuglelivet. Forøvrig påpekte MD at hensikten med prøveperioden og de tilknyttede undersøkelsene er å bedre det faglige grunnlaget, og at dette er en oppfølging av de krav som ble reist fra miljøvernforvaltningen og Akershus fylkeskommune i 1991 i forbindelse med søknaden om fornyelse av konsesjonen.

II

GLB har i brev av 17.03.97 opplyst at i slutten av august 1996 ble Øyeren, som en del av forsøksvirksomheten, hevet til 5,0 (HRV + 20 cm), for deretter å bli tatt ned til 4,5 (LRV - 30 cm) i løpet av en uke. Fra båtforeninger og enkeltpersoner kom det en del kraftige protester da vannstanden kom under 4,7 m. Det viste seg at båtplasser ble delvis tørrlagt og muligheten til å komme ut til enkelte friluftsområder ble vanskeliggjort ved disse lave vannstandene. Tidligere etterstrebet man at Øyeren ikke skulle senkes under HRV = 4,8 m i sommerperioden slik reglementet av 1934 tilsier.

GLB mottok deretter via fylkesmannen brev fra en båtforening med anmodning om å justere prøvereglementet. Saken ble drøftet med fylkesmannens miljøvern-avdeling i Akershus og DN. GLB opplyser at Miljøvernavdelingen ikke stilte seg negativ til en justering av prøvereglementet. Det samme gjaldt DN. Videre ble opplyst at ornitologene (NØF) ønsker en vannstand som om høsten blottlegger noe av mudderbankene, og at de derfor er interessert i at vannstanden i perioder tas ned mot 4,6 - 4,5 m.

GLB ønsker at de forsøk som skal gjøres skal gi bedre kunnskap om hvilke vannstander som er nødvendig/ønskelig for alle interesser, derunder fugletrekket. Om høsten kan GLB tenke seg å utføre forsøk med senking av vannstanden ned til 4,6 - 4,5 m, og i andre perioder heve vannstanden til 5,1 - 5,2 m. Mesteparten av tiden holdes vannstanden som tidligere år i området 4,8 - 5,0 m. Ved å legge forsøkene i ulike faser av fuglenes trekkforløp burde det være mulig å få bedre holdepunkter for vannstandens betydning for trekket om høsten. GLB forutsetter at et mer detaljert opplegg utformes i samarbeid med faggruppen som utfører undersøkelser i Øyeren.

Avslutningsvis skriver GLB at *"Vi har erfart at de forskjellige "brukerinteresser" i Øyeren har motstridende synspunkter på hvordan vannstanden i Øyeren bør være om høsten. Det er etter vår mening bare praktiske forsøk som kan gi svar på vannstandens betydning for de enkelte interesser. Dette betyr at i forsøksperioden må alle brukerinteresser være villige til å jenke seg noe. Videre må de praktiske forsøkene ligge innenfor realistiske rammer for en fremtidig manøvrering."*

På bakgrunn av NØFs klage og ovennevnte utspill fra GLB ble det 20.03.97 avholdt et møte i Olje- og energidepartementet med deltagelse fra GLB, NØF og DN for å forsøke å komme frem til en omforent løsning i saken. GLB uttrykte på møtet ønske om å få dokumentert hva vannstandsvariasjonene om høsten vil bety. En ønsket derfor forsøk innefor rammen av 4,5 - 5,2 m, samt noen forsøk om sommeren. NØF så positivt på GLBs initiativ mht. reglementet, da vannstandsvariasjoner erfaringsmessig er positivt for fuglelivet, og sa seg villig til å delta med fugletelling under vannstandsforsøkene. Ved etterfølgende brev av 02.04.97 utdypet NØF sine synspunkter på GLBs planer mht. vannstandsforsøk i Øyeren.

III

Olje- og energidepartementet er opptatt av å bruke resten av prøveperioden på 5 år best mulig for å få et godt grunnlag for å fastsette nytt, varig reglement. Videre er en opptatt av at de nødvendige undersøkelser utføres mest mulig i forståelse med de berørte brukerinteresser.

Departementet har merket seg at GLBs planer for forsøksvirksomheten tar hensyn til brukerinteressene, herunder fugleliv og båteiere. Departementet vil derfor tillate en viss forsøksvirksomhet innenfor kontrollerte former, og i samråd med de berørte interesser. Dette vil bidra til å skaffe best mulig kunnskap før det fastsettes nytt manøvreringsreglement i 2001; noe departementet anser vil være til beste for alle brukerinteressene.

På bakgrunn av ovennevnte tas klage av 07.02.96 fra Nordre Øyeren Fuglestasjon over departementets vedtak av 18.01.96 om fastsettelse av nytt prøvereglement for Øyeren delvis til følge.

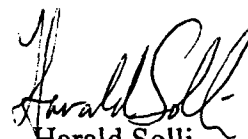
I medhold av "*Manøvreringsreglement for regulering av Øyeren gjeldende til 1. januar 2001*", vedtatt av Nærings- og energidepartementet 18. januar 1996, endres § 5, 2. ledd slik at underskridelsen av HRV reduseres fra 30 centimeter til 10 centimeter tilsvarende 4,7 m.

For å gi mulighet for å gjennomføre de ønskede forsøk gis GLB dessuten tillatelse til å gjøre inntil fem forsøk hvert år i perioden etter 10. august med regulering av vannstanden innenfor en nedre grense på 4,50 m og øvre grense på 5,20 m. Departementet legger til grunn at forsøkene gjøres i nært samarbeid med faggruppen som utfører undersøkelser i Øyeren, og at NØF trekkes inn i den grad det er behov for det ut fra fuglefaglige undersøkelser.

./ Oppdatert § 5 i manøvreringsreglementet følger vedlagt.

Etter fullmakt

P. H. Høisveen

Harald Solli

§ 5

Om sommeren og høsten inntil Øyeren islegger seg, skal dens vannstand hindres i å underskride HRV med mer enn 10 cm, og hindres i å overstige HRV med mer enn 20 cm før vannføringen ut av Øyeren ved Solbergfoss overstiger $1200 \text{ m}^3/\text{s}$, tilsvarende 5,0 m på Mørkfoss vannmerke (kote 101,54).

Det skal ikke korttidsreguleres når vannføringen ved Solbergfoss er $500 \text{ m}^3/\text{s}$ eller mindre og vannføringsdifferensen skal ikke overstige $350 \text{ m}^3/\text{s}$.

I prøveperioden gis det tillatelse til å gå under denne grensen 8 ganger pr år, begrenset til 2 ganger pr måned. På de lavere vannføringer under $500 \text{ m}^3/\text{s}$, skal ikke vannføringsdifferansen være større enn $80 \text{ m}^3/\text{s}$. Det skal ikke korttidsreguleres når vannføringen ved Solbergfoss er $325 \text{ m}^3/\text{s}$ eller mindre.

I perioden etter 10. august kan det frem til isleggingen utføres inntil 5 forsøk pr. år der vannstanden varieres mellom 30 cm under HRV (4,5 m) til 40 cm over HRV (5,20 m).

I tiden 1. juli til 10. august skal det ikke korttidsreguleres dersom vannføringen går under $500 \text{ m}^3/\text{s}$.

Tidligst når de grunne områdene av Øyeren er islagt og senest 1. mars påbegynnes nedtapping av Øyeren til 3,0 m (kote 99,54) før vårstigningen setter inn. I spesielle situasjoner kan Øyeren senkes ytterligere ned mot LRV (kote 98,94).

ADRESSELISTE

Miljøverndepartementet
Norges vassdrags- og energiverk

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Østfold

Akershus fylkeskommune
Østfold Fylkeskommune

Askim kommune
Eidsberg kommune
Enebakk kommune
Fet kommune
Fredrikstad kommune
Lørenskog kommune
Nittedal kommune
Rakkestad kommune
Rælingen kommune
Råde kommune
Sarpsborg kommune
Skedsmo kommune
Skiptvet kommune
Spydeberg kommune
Sørums kommun
Trøgstad kommune

Nordre Øyeren Fuglestasjon
Norges Naturvernforbund
Norsk Ornitologisk Forening

K 7 B 2080

K 2 A

DET KONGELIGE NÆRINGS- OG ENERGIDEPARTEMENT

KONTOR: PLØENS GT. 8 - TLF. 22 24 90 90 - TELEFAX 22 24 95 25/65
POSTADRESSE: POSTBOKS 8148 DEP., 0033 OSLO - TELEKS 21486 OEDEP N

Glommens og Laagens Brukseierforening
Postboks 2903 Solli
0230 OSLO

NVE	
REG.NR.	95 1796 - 12
AVG./SAKSBEH.	
VK/OAK	19.JAN1996
ARKIVNR.	
HENLEGGES	

Deres ref
AMO/ 86. 225

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
NOE 94/1696 EV pr

Dato
18 JAN. 1996

ENDRET PRAKTISERING AV MANØVRERINGSREGLEMENTET FOR ØYEREN

1 INNLEDNING

Vi viser til Glommen og Laagens Brukseierforenings (GLBs) brev av 4. mai 1995 om endret praktisering av manøvreringsreglementet for Øyeren. Spørsmålet er kommet opp i forbindelse med søknaden om fornyelse av reguleringskonsesjonen for de private deltakere i Øyerenreguleringen. GLBs konsesjon av 29. juni 1934 løp ut for de private deltakerne i 1984. Norges vassdrags-og energiverk (NVE) sendte brevet på høring til berørte interesser. På bakgrunn av denne høringsrunden har NVE utarbeidet en innstilling til departementet datert 3. juli d.å.

Det er avholdt en rekke møter og befaringer med de berørte kommuner og andre interessenter rundt Øyeren og i Glomma nedenfor.

Det har vært reist kritikk de senere år mot reguleringen av Øyeren etter vintre med lite isdekking og lite tilsig tidlig om våren. Dette har ført til at Øyeren har fått et skjemmet utseende og det har blant annet oppstått problemer med flyvesand. Debatten har avslørt en rekke motstridende interesser knyttet til estetikk, fiske, fugl, båtfolk, landbruk, forurensning, kraftproduksjon, flomdempning og erosjon. Akershus fylkeskommune/fylkesmannen i Oslo og Akershus tok derfor initiativ til en omfattende naturfaglig undersøkelse av Øyerenreguleringens virkninger. Sentralt sto virkningen på Nordre Øyeren Naturreservat.

Etter at Akershus fylkeskommune tok initiativ til å se på problemene med Øyerenreguleringen, sa GLB seg villig til å støtte en biologisk undersøkelse med inn-til en million kroner. Undersøkelsen bygger på et programforslag som tar sikte på å øke kunnskapene om naturforholdene i Nordre Øyeren. Dette kan gi svar på hva endringene i reglementet vil bety for de naturfaglige forhold og som

fylkesmannen kan bruke i forvaltningen av reservatet. For å få størst mulig effekt av undersøkelsene gikk man sammen om finansiering av undersøkelsene. Tidsrammen på dette programmet er 4 år og det foreløpige budsjett er på 4 mill. kr.

Det ble videre uttrykt vilje fra GLB til å prøve ut en annen praktisering av reguleringen for på den måte å møte de forskjellige interessers behov og ønsker. Departementet ba i brev av 14. mars 1994 til GLB om et forslag til endret praktisering av manøvreringsreglement. Departementet forutsatte at den endrede praktisering skulle gjennomføres innenfor rammen av gjeldende reglement, men likevel slik at de forskjellige interessers behov og ønsker i størst mulig grad ble imøtekommet. Departementet forutsatte en prøveperiode på fem år.

GLB kunne anbefale en endret kjøreplan under forutsetning av at endringen av kjøringen ikke utløste et nytt erstatningsskjønn. GLBs forslag lyder som følger:

"FORSLAG TIL ENDRET PRAKTISERING AV MANØVRERINGSREGLEMENT

Som nevnt foran vil ikke GLB foreslå endringer i manøvreringsreglementet som får følger for skjønnsforutsetninger og erstatningsoppgjør foretatt tidligere. De tilpasningene som er omtalt i forrige avsnitt er etter vår mening av en slik karakter at de kan aksepteres innenfor det eksisterende reglement, sist endret i 1981.

Ordlyden i den del av reglementet som skriver seg fra 1934 er gammeldags og trenger en språklig fornyelse. Spesielle hensyn for tømmerfløtingen er ikke lenger nødvendig. Vi har derfor tillatt oss å sette opp et modernisert manøvreringsreglement justert i tråd med dagens krav. Videre har vi tatt ut en bestemmelse som gjaldt tømmerinntaket ved Solbergfoss. Dette inntaket ble fjernet for noen år siden.

Vi har i tillegg til å beholde reguleringsgrensene i lokalt høydesystem ved Mørkfoss vannmerke, også angitt i kotehøyder, NN1954. Videre er den gamle § 6 erstattet med dagens vanlige standardformuleringer i nye §ene 6 og 7.

I § 5 har vi konkretisert vårt ønske om noe mer smidig bruk av magasinet. Det kunne vært ønskelig å legge variasjonsområdet enda høyere, f.eks. mellom HRV og $HRV + 0,5$ m. For å holde oss innenfor forutsetningene nevnt innledningsvis, har vi som vårt forslag likevel valgt å legge det fra ca 30 cm under HRV til ca 20 cm over HRV. I middel vil vannstandsforholdene kunne bli som tidligere, men med et litt annet variasjonsmønster. Eksempelvis kan vannstanden synke om dagen og stige litt igjen påfølgende natt. Man kan også tenke seg en synkende vannstand gjennom ukens virkedager med en påfølgende stigning i løpet av helgen. Mindre flommer vil kunne dempes bedre enn i dag.

Videre har vi foreslått at vintertappingen kan utsettes til 1. mars og at nedtappingen vanligvis skal stoppe ved høyden 3,0 m ved Mørkfoss vannmerke. Av hensyn til kraftverksdriften, og av allmenne hensyn, har vi dog funnet det nødvendig å beholde i bestemmelsene en hjemmel for ytterligere nedtapping under 3,0 m. Nødvendig vedlikehold av luker m.v. tilsier at absolutt nedre grense på 2,4 m (LRV) beholdes.

GLB slutter seg til Nærings- og energidepartementets forutsetning om en prøveperioden på fem år med en slik endret praktisering av manøvreringen og legger fram følgende forslag til ordlyd i reglementet:

Øvre reguleringsgrense, HRV, er 4,8 m på Mørkfoss vannmerke = kote 101,34 (NN 1954). Nedre reguleringsgrense, LRV, er 2,4 m på Mørkfoss vannmerke = kote 98,94 (NN 1954).

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige merker som NVE godkjenner.

§ 2

Under flomstigningen - inntil vannstanden i Øyeren har nådd 5,5 m på Mørkfoss vannmerke manøvreres dammen således at forholdet mellom vannstand og avløp, som det var ved gamle Mørkfoss dam, såvidt mulig opprettholdes.

Ved stigende vannstand over 5,5 m på Mørkfoss vannmerke åpnes dam og omløpstunneler successivt inntil kulminasjon inntreffer, idet det tas hensyn til eventuell forsert tapping fra Mjøsa.

Det forutsettes at dam og omløpstunneler skal være helt åpne hvis vannstanden overstiger 6,0 m. Ved åpning av dam og omløpstunneler skal det påses at avløpet fra Øyeren økes så jevnt som mulig.

§ 3

Ved synkende vannstander etter kulminasjoner i Øyeren over 5,5 m på Mørkfoss vannmerke reguleres dam og omløpstunneler etter de samme retningslinjer som for stigende vannstand.

§ 4

Hvis det oppstår fare for at flomsenkningen (jfr. § 2 og § 3) vil medføre uforholdsmessige skader i vassdraget, kan NVE på begjæring av noen interessert påby, så lenge NVE antar at denne fare er tilstede, at avløpet reguleres således at forholdet mellom vannstand og avløp blir som ved den gamle Mørkfoss dam.

§ 5

Om sommeren og høsten inntil Øyeren islegger seg, skal dens vannstand hindres i å underskride HRV med mer enn 30 cm, og hindres i å overstige HRV med mer enn 20 cm før vannføringen ut av Øyeren ved Solbergfoss overstiger 1200 m³/s, tilsvarende 5,0 m på Mørkfoss vannmerke (kote 101,54).

Senest 1. mars påbegynnes nedtapping av Øyeren til 3,0 m (kote 99,54) for vårstigningen setter inn. I spesielle situasjoner senkes Øyeren ytterligere ned mot LRV (kote 98,94).

§ 6

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Der- som det forlanges, skal også nedbørsmengder, temperatur, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

Til å forestå reguleringen antas en norsk statsborger som godtas av NVE.

§ 7

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for all- menne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å er- statte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nød- vendig.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

SLUTTKOMMENTAR

Glommens og Laagens brukseierforening har med dette forsøkt å imøtekomme behov og ønskemål fra mange interesserte i Øyerenreguleringen. Slik vi ser det er det gode muligheter for å samordne interessene på en bedre måte enn det som hittil har skjedd gjennom en omforenet tolkning av manøvreringsreglementet.

Vi tror det er viktig for alle parter at manøvreringsreglementet gir rammer, og at man ut fra situasjonen de enkelte år, gjennom dialog med de viktigste brukerne, kan finne fram til praktiske løsninger som langt på vei tilfredsstiller de fleste interesser.

GLB ønsker at vårt forslag skal bli vurdert som en bedre tilpasning til alle aktuelle interesser og ikke som en realitetsendring. Dersom dette kan være mulig uten nye ulempeerstatninger, og uten tapt kraftproduksjon bør forslaget ha stor interesse."

2 FORDELER VED ENDRET PRAKTISERING AV REGLEMENTET

Den endrede praktisering av manøvreringsreglementet innebærer at regulanten normalt vil stoppe vintervedtapping av Øyeren ved 3,0 m (kote 99,54 NN 1954) på Mørkfoss vannmerke. Dette antar man blant annet vil redusere erosjonen i deltaet og gi estetiske fordeler og i tillegg innebære fordeler for båtbrukerne.

Vintertappingen tar til tidligst når de grunne områdene av Øyeren er islagt og senest 1. mars. Man vil derved unngå problemet med flyvesand ved at is og snø dekker de tørrlagte arealer etter hvert som vannstanden synker. Islegging på høyt nivå anses dessuten gunstig for gjeddass gyting om våren.

GLB gis adgang til å variere vannstanden over døgn og uke (korttidsregulering) innenfor reguleringsgrensene HRV +0,20 m/HRV -0,30 m om sommeren og høsten. Dette vil kunne gi en mer tilpasningsdyktig produksjon i forhold til variasjoner i kraftpris gjennom døgnet og uken, og generelt mindre flomtap i nedenforliggende verk.

3 ULEMPER VED ENDRET PRAKTISERING AV REGLEMENTET

Det har vært betydelig motstand mot søknaden fra Østfold fylkeskommune og elvekommunene. Det har vært et ønske fra disse å utnytte Glommas muligheter som et grunnlag for å videreutvikle reiselivsnæringen i Østfold. Det har derfor fra Østfolds side vært ønskelig med en høyere og mer stabil sommervannstand i Glomma enn hva som er situasjonen i dag.

En korttidsregulering betyr fylling og tapping av magasinet over en viss tidsperiode. Man kan tenke seg typisk døgnregulering med redusert nattproduksjon og økt dagproduksjon eller helgereduksjon og økt produksjon over uken samt kombinasjoner av døgn - og ukeregulering. Det er vanskelig å konkretisere disse forhold men det bør etter NVEs og departementets oppfatning innføres visse grenseverdier. Det er antatt at helgereguleringene vil være mest problematisk for en del brukerinteresser i nedre del av Glomma. Effekten av korttidsvariasjoner over ett døgn vil i følge GLB dempes på grunn av selvregulering nedenfor Vamma.

4 DEPARTEMENTETS VURDERINGER AV ENDRINGSFORSLAGET

Nedenfor Vamma gir korttidsreguleringen over uken direkte utslag på vannstanden. Det er derfor av vesentlig interesse å se hvilke vannføringer og vannføringsvariasjoner som man vanligvis har hatt de senere år. Departementet og NVE har benyttet en varighetskurve fremskaffet av GLB som viser en vannføring for Solbergfoss for tiden 1. juni til 30. november basert på årene 1975-1994, for å komme frem til en gjennomløpende vannføring som ikke korttidsreguleres. Der vises det til at vannføringen ved Solbergfoss har vært lavere enn 350-400 m³/s mellom 12 % og 20 % av tiden 1. juni til 30. november i de siste 20 år.

På bakgrunn av det materiale som er oversendt fra NVE samt befarings og møte med Østfold fylkeskommune og en rekke av de berørte kommuner er departementet kommet frem til en grense for korttidsregulering på 500 m³/s. I tillegg foreslås det at vannføringsdifferansen ikke skal overstige 350 m³/s. I prøveperioden gis det tillatelse til å gå under denne grensen 8 ganger pr år, men begrenset til 2 ganger pr måned. På de lavere vannføringer, under 500 m³/s, skal ikke vannføringsdifferansen være større enn 80 m³/s. Dette vil gi erfaringer med en forholdsvis lav grenseverdi. Ved en vannføring under 325 m³/s skal det ikke korttidsreguleres.

Følgende vil etter dette bli nytt annet og tredje ledd i § 5:

"Det skal ikke korttidsreguleres når vannføringen ved Solbergfoss er 500 m³/s eller mindre og vannføringsdifferansen skal ikke overstige 350 m³/s. I prøveperioden gis det tillatelse til å gå under denne grensen 8 ganger pr år, begrenset til 2 ganger pr. måned. På de lavere vannføringer under 500 m³/s, skal ikke vannføringsdifferansen være større enn 80 m³/s. Det skal ikke korttidsreguleres når vannføringen ved Solbergfoss er 325 m³/s eller mindre.

I tiden 1. juli til 10. august skal det ikke korttidsreguleres dersom vannføringen går under 500 m³/s."

Nåværende annet ledd blir nytt fjerde ledd og lyder som følger:

"Tidligst når de grunne områdene av Øyeren er islagt og senest 1. mars påbegynnes nedtapping av Øyeren til 3,0 m (kote 99,54) før vårstigningen setter inn. I spesielle situasjoner kan Øyeren senkes ytterligere ned mot LRV (kote 98,94)."

Når det gjelder innvendingene fra Østfold vil departementet presisere at det nå bare gis tillatelse til endret praktisering av manøvreringen i en prøveperiode. En prøveperiode med endret kjøring vil etter departementets oppfatning medføre at man får informasjon om virkningene av forskjellige praktiseringer av manøvreringen, og derved ved utløpet av prøveperioden bedre kan ta hensyn til de forskjellige ønsker og behov. Ved den endelige fastsettingen av manøvreringsreglementet vil utgangspunktet være at forholdene nedstrøms Solbergfoss ikke skal bli ugunstigere enn de er i dag.

Miljøverndepartementet har pekt på vassdragsreguleringslovens reviderings hjemmel, hvor myndighetene innenfor visse skranker har adgang til til å foreta endringer i eksisterende reglementer. Hovedregelen er at en slik endring kun skal skje hvor spesielle hensyn tilsier pålegg, for eksempel pga endrede forutsetninger, eller endret syn på miljø. Et produksjonstap må isåfall måles mot den miljømessige vinning. Nærings-og energidepartementet vil peke på at en eventuell endring på et slikt grunnlag i så fall bare er aktuelt ved fastsettelse av det endelige reglement.

5 KONKLUSJON

Etter Nærings-og energidepartementets vurdering er skadevirkningene i og rundt Øyeren ved de foreslåtte grenser for korttidsregulering akseptable. Fordelene ved tidligere høyere vårvannstand antas å være store nok til å forsvare at man gjennomfører som prøveordning den foreslåtte endrede manøvreringsmåte. Det gjelder særlig antatte fordeler for Nordre Øyeren naturreservat, men også for friluftslivet.

En endret praktisering forutsettes å få en prøveperiode på fem år. En endret kjøring må også sees i sammenheng med de igangsatte undersøkelser i Øyeren knyttet til hydrologi, erosjon og sedimenttransport, vannkvalitet, botanikk, fisk, bunn-dyr, fugl og friluftsliv/forvaltning. Departementet forutsetter at disse undersøkelsene også utføres i prøveperioden. Opplegg og gjennomføring av undersøkelsene skal som hittil skje i samarbeid mellom GLB, Akershus fylkeskommune og fylkesmannen i Oslo og Akershus innenfor de rammer som tidligere er trukket opp.

Nærings-og energidepartementet er kommet til at det vil være hensiktsmessig å få en prøveperiode med en endret praktisering av manøvreringen før endelig manøvreringsreglement fastsettes. Departementet understreker at denne prøveperioden gjennomføres for å få det best mulige utgangspunkt ved avgjørelsen om ny konsesjon. Departementet mener en endret praktisering kan gjennomføres innenfor rammen av gjeldende reglement. Tillatelsen gis på følgende betingelser:

1. Observasjoner av den endrede manøvrerings virkninger på interesser i og rundt Øyeren forutsettes å være, eller å bli, en del av programmet for de naturfaglige undersøkelser som GLB har gitt bidrag til. Det må blant annet legges til rette for en prøving som innebærer at man får sett på rovfiskens vilkår etter vårflom. Undersøkelsesprogrammets varighet følger prøvereglementets varighet.
2. Manøvreringen ved Sølvstufoss skjer i hht til en døgnmiddelverdi for vannføringen ved Solbergfoss.
3. Det foretas registreringer av synlige fysiske forhold av betydning for bedømmelse av korttidsreguleringens virkning på fiskebestander og fisket i Glomma nedstrøms Solbergfoss i samarbeid med fylkesmannen i Østfold. Virkningen på verneområdene Lysakermoa og Storesand has under observasjon. Glommen og Laagens Brugseierforening pliktes å bidra med kr. 250.000 til undersøkelser/informasjonsinnhenting i Glomma, nedenfor Øyeren.

Undersøkelsesopplegget/informasjonsinnhenting utformes og gjennomføres i fellesskap av Østfold fylkeskommune/fylkesmann og GLB.

4. Vannstandsendingene registreres ved Furuholmen, Nipa, Trøsken, Vamma undervann og Sarpsfoss overvann når korttidsregulering gjennomføres.

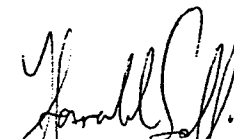
I det opprinnelige manøvreringsreglement § 6 annet ledd kreves det at en norsk statsborger skal forestå manøvreringen. Dette kravet fulgte tidligere av vassdragsreguleringsloven § 12, nr 12. Kravet bortfalt ved lovendring i 1992. Dette innebærer at § 6 annet ledd i manøvreringsreglementet faller bort. Departementet har kommet til at det ikke er aktuelt å nedsette et reguleringsråd for gjennomføringen av prøvereglementet.

I og med at det innføres en prøveperiode, vil reguleringssaken først etter utløpet av denne perioden bli lagt frem for Stortinget for fastsettelse av det endelige manøvreringsreglement sammen med ny reguleringskonsesjon for de private deltakere.

- ./.
- Departementet har kommet frem til en presisering og endring av manøvreringsreglementet i tråd med ovennevnte. Vedlagt følger prøvereglement gjeldende til 1. januar 2001.

Etter fullmakt

P.H. Høisveen

Harald Solli

Kopi:

I.h.t til vedlagte adresseliste

ADRESSELISTE

Miljøverndepartementet
Norges vassdrags-og energiverk
Akershus fylkeskommune
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Østfold Fylkeskommune
Fylkesmannen i Østfold
Rakkestad kommune
Fet kommune
Rælingen kommune
Enebakk kommune
Skedsmo kommune
Sørum kommune
Lørenskog kommune
Nittedal kommune
Trøgstad kommune
Spydeberg kommune
Eidsberg kommune
Skiptvet kommune
Råde kommune
Sarpsborg kommune
Fredrikstad kommune
Norsk Ornitologisk Forening
Nordre Øyeren Fuglestasjon
Norges Naturvernforbund
Oslo kommune

MANØVRERINGSREGLEMENT FOR REGULERING AV

ØYEREN

gjeldende til 1. januar 2001

§ 1

Øvre reguleringsgrense, HRV, er 4,8 m på Mørkfoss vannmerke = kote 101,34 (NN 1954). Nedre reguleringsgrense, LRV, er 2,4 m på Mørkfoss vannmerke = kote 98,94 (NN 1954).

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som godkjennes av det offentlige.

§ 2

Under flomstigningen - inntil vannstanden i Øyeren har nådd 5,5 m (kote 102,04) på Mørkfoss vannmerke - manøvreres dammen således at forholdet mellom vannstand og avløp, som det var ved den gamle Mørkfoss dam, så vidt mulig opprettholdes.

Ved stigende vannstand over 5,5 m (kote 102,04) på Mørkfoss vannmerke åpnes dam og omløpstunnelen suksessivt inntil kulminasjon inntreffer, idet det tas hensyn til eventuell forsert tapping fra Mjøsa.

Det forutsettes at dam og omløpstunneler skal være helt åpne hvis vannstanden overstiger 6,0 m (kote 102,54). Ved åpning av dam og omløpstunneler skal det påses at avløpet fra Øyeren økes så jevnt som mulig.

§ 3

Ved synkende vannstander etter kulminasjoner i Øyeren over 5,5 m (kote 102,04) på Mørkfoss vannmerke reguleres dam og omløpstunneler etter de samme retningslinjer som for stigende vannstand.

§ 4

Hvis det oppstår fare for at flomsenkningen (jf § 2 og § 3) vil medføre uforholdsmessige skader i vassdraget, kan NVE på begjæring av noen interessert påby, så lenge NVE antar at denne fare er tilstede, at avløpet reguleres således at forholdet mellom vannstand og avløp blir som ved den gamle Mørkfoss dam.

§ 5

10 cm

Om sommeren og høsten inntil Øyeren islegger seg, skal dens vannstand hindres i å underskride HRV med mer enn ~~30 cm~~, og hindres i å overstige HRV med mer enn 20 cm før vannføringen ut av Øyeren ved Solbergfoss overstiger $1200 \text{ m}^3/\text{s}$, tilsvarende 5,0 m på Mørkfoss vannmerke (kote 101,54).

Det skal ikke korttidsreguleres når vannføringen ved Solbergfoss er $500 \text{ m}^3/\text{s}$ eller mindre og vannføringsdifferensen skal ikke overstige $350 \text{ m}^3/\text{s}$. I prøveperioden gis det tillatelse til å gå under denne grensen 8 ganger pr år, begrenset til 2 ganger pr måned. På de lavere vannføringer under $500 \text{ m}^3/\text{s}$, skal ikke vannføringsdifferensen være større enn $80 \text{ m}^3/\text{s}$. Det skal ikke korttidsreguleres når vannføringen ved Solbergfoss er $325 \text{ m}^3/\text{s}$ eller mindre.

I tiden 1. juli til 10. august skal det ikke korttidsreguleres dersom vannføringen går under $500 \text{ m}^3/\text{s}$.

Tidligst når de grunne områdene av Øyeren er islagt og senest 1. mars påbegynnes nedtapping av Øyeren til 3,0 m (kote 99,54) før vårstigningen setter inn. I spesielle situasjoner kan Øyeren senkes ytterligere ned mot LRV (kote 98,94).

§ 6

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørsmengder, temperatur, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsstiden.

§ 7

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.